

Načrt zakona o čeku.

Vse soglaša v tem, da treba v trgovini uže jako udomačeno in razširjeno prometovanje s čekom potom zakona osigurati in razširiti, tembolj, ker bode po regulovanji valute v prometu treba namestka za trdi denar. V bistvu našel je državnemu zboru predloženi načrt dotičnega zakona z večine priznanje, o posamičnih, pač tudi kardinalnih točkah, so mnenja različna. Najbolj laskavo izreka se o načrtu Grünhut v „Neue Fr. Presse“ z dne 19. majnika 1894. l., popolnem zavrže pa ga Canstein v „Tagespost“ z dne 23. majnika t. l. Prvi pravi: . . . „dieser Entwurf als ein vortreffliches legislatives Elaborat nur mit ungemischter Genugthuung zu begrüßen ist“ in . . . „Wenn der vorliegende, mit grosser juristischer Eleganz abgefasste Entwurf Gesetzeskraft erlangt, so ist zu hoffen, dass er im gesammten Verkehrsleben allmählig eine Reform von unbestreitbarem Nutzen herbeiführen und das Publicum an den Gebrauch des Cheks und an das Bankdepot allgemein gewöhnen werde.“ Canstein pa ga, primerjajoč z dotičnimi zakoni v družih deželah, imenuje naravnost „eine Todtgeburt“.

Člani enkete, katerej so se predložila posamična vprašanja, izrekli so se o načrtu različno, kakoršnega mnenja je pač bil kedo o dotičnem vprašanji. —

Vodilna misel v načrtu je, da mora dolžnik, ki upniku izdā ček, pri potegnencu (dem Bezogenen) imeti dovolj velik depozitum in da upnik pri potegnencu zamore v kratkem roku dobiti plačilo, ozir. v clearing-prometu pri potegnjeni banki prenesti v čeku navedeno svoto od dolžnikovega dobra (Guthaben) na svoje dobro. Glavni temelji čeku so torej: depozitum izdajatelja čeka pri potegnencu, kratek rok za prezentacijo čeka in „da ček mora biti plačilen na vidik“ (auf Sicht).

Ček se more glasiti na imé (Namens-, Recta-Chek), na imetelja (Inhaber) ali na ordro (Ordre-Chek). Enketa se je z veliko večino izrekla, da se pridrže vse tri vrste čeka.

Mimo menice je torej novost, da se bode ček smel glasiti tudi na imetelja. V trgovskem prometu bodeta pač najbolj navadna ta ček in (vsled možnosti indosovanja) ček na ordro.

Največ spora provzročajo te-le določbe načrta:

1.) Z izročitvijo čeka upniku ugasne prvotna tirjatev, tako, da upnik iz prejšnjega naslova izdatelja čeka ne more tožiti, ampak ima tožbo le na podlagi čeka. To velja tudi za razmerje mej indosantom in imeteljem čeka. Boljše bi bilo, da bi se imetelju čeka dala fakultativna pravica, ali na podlagi čeka potom regresa, ali pa na podlagi prvotnega pravnega razmerja tožiti izdajatelja oz. indosanta čeka (Strauss v Jur. Blätter št. 19. in Grünhut v prej navedenem članku.)

Regres na podlagi čeka pa pridobi imetelj čeka le, ako izpolni gotove formalitete (prezentacija v plačilo in protest, ako ni plačila), zastara pa regresna pravica v treh mesecih, ako je ček plačilen v Evropi, sicer pa v šestih mesecih.

2.) Pasivno zmožnost za ček imajo po načrtu jedino le banke, hranilnice in drugi pod javnim nadzorstvom stoječi zavodi. Ta določba bode težko obstala, ker proti njej govorijo zakoni drugih dežel, in se z veliko večino proti njej izraža dnevno časopisje ter so proti njej izjavili se skoro vsi člani enquete. Jedino le izvedenec Herz izrazil se je za proponovano določbo, češ, da si prav lahko misli zelo razširjeni promet s čekom, ako bi tudi le dve firmi s potrebnimi podružnicami bili v celej državi pasivno za ček sposobni. Skoro gotovo pa je, da bode tudi vsem bankirjem podelila se pasivna zmožnost za ček.

3.) Po načrtu sme se ček, ako se še ni izročil prejemniku plačila, in potem po preteku prezentacijskega roka preklicati.

Enketi predložilo se je vprašanje, če naj izdatelj čeka pred pretekom prezentacijskega roka preklicati sme, in velika večina izjavila se je proti preklicu. Proti preklicu je tudi Grünhut l. c.

4.) Če je izdatelj izdal ček, ne da bi ob izročitvi (Aushändigung) čeka pri potegnencu imel dovolj depozita, plača razen čekovne svote v vsakem slučaju imetelju čeka kazen v visokosti 5%, čekovega zneska in provzročeno škodo. Enketa izrekla se je za znižanje kazni, mnogo pa jih je bilo proti vsaki kazni.

5.) Ako potegnenec izplača ponarejen ali prenarejen ček (falscher, verfälschter Chek), odgovoren je za škodo izdatelj čeka. Odpor proti tej določbi je skoro da splošen (Strauss, Grünhut l. c.) Unger v svojem predavanji „Handeln auf fremde Gefahr“ zahteva, da ima škodo za izplačani ponarejeni ček trpeti potegnenec.

za prenarejeni pa izdatelj, češ da pri ponarejenem čeku nedostaje mandata, pri prenarejenem čeku pa je mandat, kajti mandant je ček v resnici izdal in če vsled prenarejenja (n. pr. prenaredba nakazane svote v višjo svoto) nastane škoda, trpeti o ima mandant. Po pravici ugovarja se tej Ungerjevi trditvi, da potegnena banka ne deluje le v interesu in na nevarnost mandanta, ampak eminentno tudi v lastnem interesu, kajti banka za dobiček prometuje s čeki. Venketi se je splošno trdilo, da se v praksi ponarejeni in prenarejeni čeki zelo redko nahajajo in da je tehničnih priprav dovolj, da se lahko preprečijo. Reči se sme, da communis opinio je: Škodo za izplačanje ponarejenega in prenarejenega čeka trpeti ima potegnenec.

6.) Ako izdatelj pride v konkurz, odreči mora potegnenec izplačanje čeka (oz. preračunjenje v clearing-prometu), ter mora lastnik čeka v konkurzu svojo tirjatev iz čeka oglasiti. Tudi tu se splošno zahteva, da je to določbo odstraniti in ne gledé na konkurz dopustiti izplačevanje čekov do visokosti izdajateljevega depozita.

7.) V fiskaličnem oziru imel bode ček po načrtu nekaj olajšav mimo menice. Splošno mnenje pa je, da je ček, ako naj se udomači in razširi v trgovskom prometu, vsaj začetkom oprostiti vsake pristojbine.

Grünhut pravi v navedenem svojem članku, da z načrtom hoče zakonodavec ne le zato, da se v prometu namesti trdi denar, ampak tudi zato uzakoniti ček „weil er der mit dem Chek, nicht auch mit dem Wechsel verknüpften wirtschaftlichen Sitte Eingang verschaffen will, dass Jederman nur soviel Bargeld unfruchtbar zu Hause liegen lasse, als für seine täglichen und normalen Bedürfnisse notwendig erscheint, den Ueberschuss aber bei einer Bank, Sparkasse, einem Bankier hinterlege, um auf Grund dieses Depots Cheks ausstellen zu können.“

